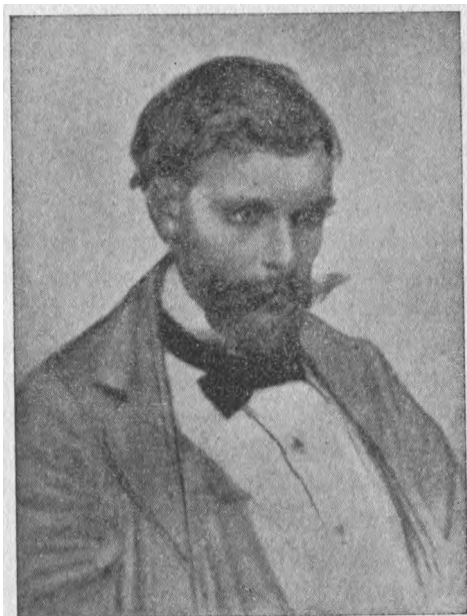

A. a. St. Wyspianski¹⁾

(† Krakove lapkr. 28. 1927 m.).

Gruodžio 4 (17) d. Kaune buvo gedulingos pamaldos už to pragars jusio lenk poeto v l su pamokslu apie jo nuopelnus. Anot sakytojo prof. Liauso — nabašninko atmintis gyvuos amžinai lenk širdyse, kaip išreišk jo j tautiškos „minties, jausmo ir gyvenimo“. Pasižym jo W-is labiausia savo .dramomis: „Wesele“, „Wyzwolenie“, „Kl twa“, „Legion“, „Protesylas i Laodamia“ ir k. Visos jos skiriasi nuo klasišk dramos veikal netik savo forma, bet ir mintimis ir eiliavimu ir kalba. W-is steng s sutverti nauj tautišk dram , duodamas joje liaudies elementui ir liaudies tarinei

¹⁾ „Draugijos“ 1907 m. 12 n-ry.

žymios vietos. Šiaip jau Lenkijos dabart ži r jo W-is baisesiai pesimistiškai: ji jam atrod tamsi, juoda, iškraipyta, biau ri, apmirus. Ir juo ji tamsesn jam mat s, juo karš iau jis troško ateities skaistesn s, pilno savo tautos „išsivadavimo“ ir garbingo Lenkijos atgimimo, su jos nauja galybe ir skais iu laisv s vainiku. t skais i laisvos Lenkijos ateit nuolat buvo nukreiptos W-io mintys. J jis nuolat simboliškai rod ir savo dramose („Wesele“, „Legion“ ir k.) ir savo poemose („Kazimierz Wielki“) ir paveiksluose. Tas karštas jo veikal patriotiškas simbolizmas patrauk lenk širdis, suhipnotizavo j protus, nutild teisingus kritikos balsus ir padar iš W-io tautišk „dievuk“.

Mums, lietuviams, iš šalies ži rint, W-io raštai, o ypa paveikslai, atrodo visai neverti tos garb s, kuri jiems lenkai teikia. Lietuviams W-is gali b ti geras pavyzdys nebent tik to, kuriuo keliu dail eiti neprivalo. Ant vis W-io dram , poem , piešini ir paveiksl guli aiški liguistumo žym . W-is tur jo talent , bet kaip serg s džiova, netur jo tikros artisto pusiausvyros. Nujausdamas greit mirsi s, dirbo su paskuba, r pinos išnaudoti silpstan ias sielos j gas, išmesti iš sav s kuodaugiausia min i ir paveiksl , bet toms mintims ir paveikslams pagaminti daili form — jis nei laiko, nei sp k netur jo, galop ir nenor jo. Per tai visi jo veikalai pan ši painius galvosukius, kuriuos skaitytojai ir ži -rovai patys turi išspr sti. Tod l be komentori W-is sunku suprasti; tok jo „Legion“ iš pradži suprat tik 4 lenkai, tarp kuri vienas buvo pats W-is, o antras Sienkiewicz'e. Lenk kritikai, drov damies vadinti W- dekadentu, vadina j „modernistu“. Bet tame W-io „modernizme“ randame kone visas dekadentizmo ypatybes. Tikros, sveikos, nat -ralin s dail s, harmoning , neiškraipyt linij , W-is instinktyviai neapkent . Kas nori tuo sitikinti, teperži ri W-io „ilustracijas“ Rydelio eil raš i leidime, arba jo vitražus Krakovo pranciškon bažny ioje. Tiktai tokiam, džiovos su stam, kaip W-is, artistui tegal jo ateiti galv mintis paduoti projekt vitražo katedrai ant Wawelio—sutr nijusio D. Kazimiero skeleto pavidale. Matyt artistas elg s sulig principu: pe-

reat vera pulchritudo, dummodo resurgat
libera Polonia.

Kaip savo piešiniuose, taip ir savo raštuose W-is nuolat
krypsta dekadent pus. Išsiliejo jam susyk eil s ir strofos
taisyklingos—gerai; jis jas paliks; iš jo nelygios, netaisyklin-
gos, jis j netaisys! Taisyti, lyginti, dailinti, tai poet pigm j
darbas. W-is laik save didvyriu, naujosios gadyn s poetu,
nesuvaržytu senos poetikos statais, paskirtu svarbesniems
darbams...

Jei W-io naujoji dail lenkams patinka, tesidžiaugie ja
sveiki. Mums nevert t imti iš jos pavyzdži . Parašytieji
Gerba ausko po W-o taka veikalai („Pot pienie“, „Griuv si
gimnas“) aiškiai parod , kad W-io „maniera“ m s tautiškai
dvasiai neatsako.

Galop kalbant apie W- , reikia atiduoti jam garb už tai,
kad jis, nors išved m s Mindaug savo „Legione“, ta iau
jokio banališko absurdo apie „lietuvišk klausim “ nepasak .